

रोजगार हमी योजना व इतर तस्सम केंद्र / राज्य पुस्करण योजना अंतर्गत स्ता दुतर्फा उंच रोपांची सागवडीकरीता नमूना दरपत्रक मंजूर करणे.

महाराष्ट्र शासन

ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक एसएलएफ - १८/०२/प्राकृ ३२६/जल - १२,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : ३ एप्रिल, २००६.

याचा:-

जवाहर रोजगार योजनेअंतर्गत युक्तलागवड करण्याचाबत महाराष्ट्र शासन, ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाचे परिपत्रक क्रमांक जरेयो - १०८९/सीआर - १३१०/५२, दिनांक ७.७.१९८९

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्यात सामाजिक वनीकरण विभागाची स्थापना १९८२ मध्ये झाली. या विभागाच्या निर्मितीच्या वेळी बनकोत्रायतिरिक्त उपलब्ध असलेल्या बनेतर क्षेत्रायर, उदाहरणार्थ - ग्रामपंचायतीच्या ताब्यातील सामुहिक तसेच खाजगी पडीक जनिनीपर चृपसंधारण पूळ लागवडीची काने करणे, रस्तांच्या / पगलाच्यांच्या दुतर्फा युक्त लागवड करणे, अवर्धण प्रवेश क्षेत्रील खाजगी नालकीच्या शब्द पड क्षेत्रात युक्तलागवडीचरोबर वैरा दिक्कासाची कामे करून प्रत सुधारणे, इत्यादि कामांचा समावेश होता.

२. अमेरिकेच्या आंतरराष्ट्रीय मदत निधीतून कार्यान्वित झालेल्या सामाजिक वनीकरण प्रकल्पातीर्गत स्ता दुतर्फा युक्त लागवडीची कामे प्रवल्प कालावधीत महाराष्ट्रात करण्यात आली. तथापि, १९९० च्या सुमारास हा प्रकल्प चंद झाल्यानंतर जवाहर रोजगार योजनेखाली महाराष्ट्र शासनाच्या परीक्षण संघभावित परिपत्रक प्रा. १ अस्ये मंजूर दर पत्रकाप्रमाणे स्ता दुतर्फा युक्त लागवडीची काने करण्यात आली. जवाहर रोजगार योजना चंद झाल्यानंतर आम्हासित रोजगार योजनेअंतर्गत स्ता दुतर्फा युक्तलागवडीचाडी नवतंत्र असा लागवडीचा मंजूर नमूना उपलब्ध नसल्याने, काही जिल्हात सामाजिक वनीकरण विभागामार्फत जवाहर रोजगार योजनेअंतर्गत मंजूर असलेल्या नमूना दरपत्रकाचा आधार घेऊन अंदाजपत्रके बनवून त्यास संबंधित जिल्हाधिका-यांची प्रशासकीय मंजूरी घेऊन अशी कामे रोजगार हमी योजनेखाली घेण्यात आली. तथापि, स्ता दुतर्फा युक्तलागवडीचा नमूना (model) रोजगार हमी योजनेअंतर्गत मंजूर नसल्याने अशा कामांना या योजनेअंतर्गत प्रशासकीय मंजूरी देण्यास अडथणी येऊ लागल्या.

महाराष्ट्रात राष्ट्रीय महामार्ग, राज्य महामार्ग, जिल्हा मार्ग व इतर ग्रामीण स्त्राच्या दुतर्फा युक्त लागवड हाती घेण्यासाठी अधापही भरपूर वाव असून रोजगार हमी योजनेअंतर्गत स्ता दुतर्फा युक्त लागवडीसाठी नमूना

दरपत्रक मंजूर करणे शासनाच्या विचाराधीन होते. या संदर्भात संचालक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी शासनास प्रस्ताव सावर केला होता. या अनुषंगाने शासन खालीलप्रमाणे आदेश देत आहे.

शासन निर्णय :-

सामाजिक वनीकरण विभागाभार्फत रोजगार हमी योजना य इतर तत्सम केंद्र / राज्य पुस्कृत योजनेतर्गत महाराष्ट्रातील राष्ट्रीय महामार्ग, राज्य महामार्ग, जिल्हा, ग्रामीण य इतर रस्त्यांच्या दुतर्फा वृक्ष लागवड करण्याच्या कार्यक्रमाची परिणामकारक अंतर्लक्ष्यावधीन करण्याकरिता रस्ता पुतर्फा पृक्ष लागवड कार्यक्रम भाराष्ट्रात सन २००५-०६ पासून खाली नमूद केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांच्या आधारे राबविण्यात यावा.

१. लाभक्षेत्र :- हा कार्यक्रम महाराष्ट्रातील राष्ट्रीय महामार्ग, राज्य महामार्ग, जिल्हा ग्रामीण य इतर रस्त्यांच्या दुतर्फा राबविण्याचा असल्याने अशा क्षेत्रात येणारी सर्व गावे या कार्यक्रमाचे लाभक्षेत्र राहील. या व्यतिरिक्त शासकीय / निमशासकीय परिसरातील / नगरपालिका / महानगरपालिका यांच्या अखत्यारीतील रस्त्यांच्या दुतर्फा सुद्धा हा कार्यक्रम राबवावयाचा असल्याने असे परिसर सुद्धा या कार्यक्रमाचे लाभक्षेत्र राहील.

२. राष्ट्रीय महामार्ग, राज्य महामार्ग, जिल्हा, ग्रामीण य इतर रस्त्यांच्या, त्याचप्रमाणे शासकीय / निमशासकीय परिसरातील / नगरपालिका / महानगरपालिका यांच्या अखत्यारीतील रस्त्यांच्या दुतर्फा ज्या ठिकाणी वृक्षलागवड करण्यास बाबत आहे असे क्षेत्र संबंधित विभाग/संस्था यांच्या सहाय्याने या कार्यक्रमांतर्गत निवडण्यात यावे. सदरचे रस्ते जिल्हा परिषद / सार्वजनिक बांधकाम विभाग / शासकीय / निमशासकीय संस्था / नगरपालिका / महानगरपालिका यांच्या अखत्यारीतील असल्याने संबंधित विभागांनी / संस्थांनी सदर लागवडीच्या कामांना तांत्रिक व प्रशासकीय मान्यता मिळाल्यानंतर ते सामाजिक वनीकरण विभागास उपलब्ध करून घावे.

३. या कार्यक्रमांतर्गत शोभिवंत, सावली, फळे, इ. देणा-या वृक्षांच्या लागवडीसाठी या वृक्षप्रजार्तीच्या कमीत कमी दीड वर्षांच्या रोपांचा वापर करावा. रस्ता दुतर्फा सुद्धा लागवड हाती दौताना काही ठिकाणी सलग क्षेत्र उपलब्ध होते नसल्याने १०० मी. लांबीच्या घटकासाठी नमुना दरपत्रक निश्चित करण्यात आले असून सदर दरपत्रक सोबतच्या परिशिष्टानुसार आहे. सदर परिशिष्टा (नमुना दरपत्रक) माझे नमूद केल्यानुसार रस्त्याच्या बाजूस असलेल्या ओळीत ४ मीटर अंतरावर शोभिवंत / सावली देणा-या वृक्षप्रजार्तीची इ. दौताप्रक्रीती बाजूस असलेल्या ओळीत ४ मीटर अंतरावर फळे देणा-या वृक्षप्रजार्तीची, अशा प्रकारे दोन ओळीतील रोपे एकासमोर एक येणार नाहील यानुसार 'staggered' पद्धतीने लागवड करावी. परिशिष्टानुसार नमुना दरपत्रकात दोन ओळीतील अंतर आणि प्रत्येक ओळीतील दोन रोपांमधील अंतर ४ मीटर दर्शविलेले असले तरी रोपांमधील प्रत्यक्ष अंतर रस्त्याच्या बाजूस उपलब्ध होणा-या जागेच्या रुद्दीप्रमाणे य लागवड करावयाच्या वृक्षप्रजार्ती (tree species) य त्या वृक्षप्रजार्तीचे आच्छादन (canopy) या वरून निश्चित करण्यात यावे.

४. सोबतच्या परिशिष्टानुसार १०० मी. लांबीच्या एका घटकासाठी ४ मी. अंतरावरील दोन ओळीत 'staggered' पद्धतीने रोपे लागवडीसाठी खार्चाचे नमुना दरपत्रक दिले आहे. हे दरपत्रक मार्गसामान्य परिस्थिती विचारात घेऊन तयार करण्यात आलेले आहे. काही ठिकाणी यापेक्षा भिज्ञ परिस्थिती असू शकेल. काही ठिकाणी

रस्त्याच्या दुतर्फा वृक्षलागवडीसाठी कमी / जास्त जागा उपलब्ध होण्याची शक्यता असल्याने अशा ठिकाणी वर नमूद केल्यानुसार उपलब्ध जागेची संदी, जागेची उपयुक्तता, पर्जन्यमान, लागण्यात येणा-या वृक्ष प्रजातींचे आच्छादन (canopy), इत्याविं बाबी काळजीपूर्वक विचारात घेऊन ओळीच्या व रोपांच्या संख्येत घटल करता येईल आणि त्यानुसार जागानिहाय (site specific) अंदाजपत्रके तशार करता येतील. तथापि, असा घटल केल्यामुळे नमुना दरपत्रकातील प्रत्येक बाबीसाठी विहित केलेल्या दरापेक्षा जास्त खर्च होणार नाही याची दक्षता अंमलबजायणी यंत्रणांनी घावी. यानुसार, रोहयो खाली व ज्या योजनांसाठी रोहयो दर वापरण्यात येतात त्या योजनाखाली कामे घेताना प्रतिरोप खर्च रु. ७०.१५ (रु. ४७/- प्रति भनुष्य दिवस या मजूरीच्या आधारे) पेक्षा जास्त होणार नाही, हे सुनिश्चित करणे आपश्यक आहे. उपा ठिकाणी रोजगार हणी योजनेचे दर लागू नाही अशा केंद्र / राज्य पुरस्कृत योजनांतर्गत रस्ता दुतर्फा वृक्ष लागवडीची कामे हाती इत्याची असतील त्या ठिकाणी संबंधित योजनांतर्गत महाराष्ट्र शासनाच्या प्रबंधित धोरण व मंजूर असलेल्या रोजंदारीच्या दराप्रमाणे कामे करण्यात मार्वती. मात्र संबंधित योजनेमधील रोजंदारी दराशी रोहयो मधील रोजंदारी दराच्या असणा-या प्रमाणातच (proportionate) बाबीनिहाय व प्रति रोप खर्च होईल, याची दक्षता घावी.

५. महाराष्ट्रात निरनिराशाच्या भौगोलिक क्षेत्रानुसार पर्जन्यमान, जगिनीचे प्रकार, हे मध्ये मोठ्या प्रमाणात फरक आहे. म्हणून रस्ता दुतर्फा लागवडीसाठी सरासरी नमुने (models) निश्चित करणे शक्य नाही. सामाजिक वनीकरण विभागावडील क्षेत्रीय अधिका-यांनी त्यांच्या तांत्रिक जानाचा व अनुभवाचा वापर करून व लागवडीच्या जागेची मालकी असलेल्या संबंधित शासकीय / निमशासकीय विभाग/ संस्थांद्वारा दर्शावणी करून जागेची उपलब्धता व उपयुक्तता, पर्जन्यमान, लागवड करण्यात येणा-या वृक्षप्रजातींचे आच्छादन (canopy). ड. बाबी काळजीपूर्वक लक्षात घेऊन शोभिंवत, साखली, फळे देणा-या वृक्षप्रजातींची निवड करावी. शक्यतो, सदर निवड प्रक्रियेमध्ये हदीलगतच्या शेतकर्यांचे मत सुद्धा विचारात घेण्यात यावे.

शासकीय / निमशासकीय परिसरात असणा-या तसेच नगरपालिका / महानगरपालिका यांच्या अस्त्यारीतील असणा-या रस्तांच्या दुतर्फा वृक्षलागवडीत वर नमूद केल्यानुसार तांत्रिक बाबी लक्षात घेऊन संबंधीत विभाग / संस्थांच्या मागणीप्रमाणे वृक्षप्रजातींची निवड करावी.

६. रस्ता दुतर्फा वृक्ष लागवड सामाजिक वनीकरण विभागामार्फत एप्रिल ते पूढील वर्षाच्या जून, या १५ महिन्यात पूर्ण करण्यात येईल. म्हणून नमुना दरपत्रकात संरक्षण, देखभांत व संगोपन यासाठीची तस्तूद जुलै ते पूढील वर्षाच्या जून महिन्यापर्यंतच करण्यात आली आहे. त्यानंतर सदरद्वी लागवड संबंधित विभाग / संस्था (जिल्हा परिषद / सार्वजनिक बांधकाम विभाग / शासकीय, निमशासकीय संस्था / नगरपालिका / महानगरपालिका) यांना पूढील संगोपन व संरक्षणासाठी हस्तांतरीत करण्यात यावी. लागवड हस्तांतरणाचे वेळी जिवंत रोपांच्या टक्केवारीची व प्रजातीनिहाय रोपांच्या उंचीची नोंद न चुक्रता करण्यात यावी व याबाबृतचा अभिलेख ठेवण्यात यावा. हस्तांतरणानंतर सदर लागवडीचे संरक्षण व संगोपनाची जबाबदारी, जागेची मालकी असलेल्या संबंधीत शासकीय/निमशासकीय विभाग/संस्थांची राहील. म्हणून यासाठी कोणत्याही क्षेत्रावर कामे हाती घेण्यापूर्वी लागवडीचे संरक्षण व संगोपन करण्याबाबतचे हनीपत्र संबंधित यंत्रणेक्षूल न चुक्रता घेण्यात यावे. लागवडीचे संरक्षण, संगोपन व देखभाल मेतकुली व शेतकरी करतील.

लागवडीच्या संरक्षण व संगोपनामध्ये लोकसहभागाचे फार मोरे महत्व आहे. करिता उयाठिकाणी हदीलगत शेरी असेल त्यासाठी रोपांचे संरक्षण व संगोपनामध्ये हदीलगतच्या शेतकर्यांचा सहभाग घेण्याकरीता

जागेची मालकी असलेल्या संबंधित शासकीय /निमशासकीय विभाग/संस्था यांनी प्राथम्य द्यावे. पर्यायाने, सामाजिक वनीकरण खात्यामार्फत संरक्षण व संगोपन करण्याचे लागवडीच्या जागेची मालकी असलेल्या संबंधीत विभाग/संस्था यांची उरविस्थात तावरकी काने परस्पर झालेल्या करारानुसार करता येईल. त्यासाठी संचालक, सामाजिक घनीकरण यांनी आवश्यक ती कार्यवाही करण्याकरीता प्राप्तिकृत करण्यात येत आहे.

७. स्तता दुतर्फा युक्त लागवडीत शोभिवंत, फळे व सावली-देणा-या दृश्य प्रजातींची दीड वर्षाची उंच रोपे तयार करण्यासाठी खास दर मंजूर करण्यात आलेला आहे. सदरची उंच रोपे चांगली व सुदृढ असणे आवश्यक असून ही रोपे सामाजिक घनीकरण विभागाच्या रोपवाटिकेत स्वतंत्रस्त्या तयार करण्यात यावेत.

८. सोबत जोडलेल्या दरपत्रकातील तरतुदीनुसार स्थळनिहाय अंदाज पत्रक तयार करून त्यास तांत्रिक मान्यता सामाजिक घनीकरण विभागातील सक्षम अधिकाऱ्यांनी घावी तसेच योग्य आकारमानाची व मापदंडाची कामे जागेवर केली जातील याची संबंधित कार्यान्वयीन यंत्रणांनी पूर्णपणे दक्षता घावी.

९. शासनाच्या रोजगार हमी योजना, संपूर्ण ग्रामीण रोजगार योजना मधून कामे घ्यावयाची असल्यास सक्षम अधिकाऱ्यांची प्रशासकीय मान्यता सामाजिक घनीकरण विभागाच्या उपसंचालकांनी विहित कार्यप्रणालीनुसार प्राप्त करून घ्यावी व तदनुसार निधीचा विहित पद्धतीनुसार विनियोग करावा. तसेच या निधीच्या विनियोगाचा स्वतंत्र हिशोब ठेवावा. इतर तत्सम केंद्र / राज्य पुरस्कृत योजनांतर्गतही स्तता दुतर्फा लागवडीची कामे हाती घ्यावयाची असल्यास त्या कामासाठी योजनेतील विहित कार्यप्रणालीनुसार कार्यवाही करून उपसंचालकांनी निधीच्या विनियोगाचे हिशोब ठेवावेत.

१०. कामाचे अंदाजपत्रक त्या त्या योजने अंतर्गत जे अधिकारी सक्षम असतील त्यांच्याकडे सावर करणे आवश्यक आहे.

हे आदेश सार्वजनिक बांधकाम विभाग, नियोजन विभाग आणि वित्त विभाग यांच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १४/व्यय-१५, दि.१.१.२००६ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अ.न.त्रिपाठी)

सह सचिव (जलसंधारण), महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे खाजगी सचिव,
मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
सर्व मंत्री, राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
मुख्य सचिव,

अतिरिक्त मुख्य सचिव,
 शासनाचे सर्व प्रथान सचिव/सर्व सचिव,
 सर्व विभागीय आयुक्त,
 ग्राम्यायुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
 मुख्य अभियंता, लघु पाटवंधारे, (स्थानिक स्तर), पुणे
 प्रथान मुख्य वन संरक्षक, नागपूर, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर,
 संचालक, सामाजिक वनीकरण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
 संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे,
 उप सचिव, (रो.ह.यो.समिती), महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई,
 सर्व जिल्हाधिकारी,
 सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
 सर्व अधीक्षक अभियंता, लघु पाटवंधारे, (स्थानिक स्तर),
 संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई,
 महासंचालक, नाहिती व जनसंपर्क, मुंबई (प्रसिद्धी करीता),
 विभागीय कृषि सहसंचालक, ठाणे, पुणे, कोल्हापूर, नाशिक, औंसाबाद, अमरावती, नागपूर, लातूर,
 सर्व अधीक्षक कृषि अधिकारी,
 सर्व सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण वृत्ते, नागपूर/अकोला/औंसाबाद/नाशिक/कोल्हापूर/ कोकणवृत्त (मुलुंद),
 सर्व मुख्य वनसंरक्षक, / सर्व उपवनसंरक्षक
 सर्व विभागीय वनसंरक्षक/सर्व विभागीय मृदसंधारण अधिकारी,
 सर्व उपसंचालक, सामाजिक वनीकरण विभाग,
 सर्व प्रदक्षिण संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा,
 महालेश्वरापाल, (लेश्वरापरिक्षा), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर,
 महालेश्वरापाल, (लेश्वरा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर,
 सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
 सर्व मंत्रालयीन विभाग,
 सर्व कार्यालय अधिकारी, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
 निवडनस्ती/जल-१२.

स्थायीकारु क्र.— २००६०६० ६९९४३५३००

(५)

प्रिया - (मना दर्शयत)

ଆମାର ମହାଦେଶ ରେ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

५. गोपनीयिता.	५.५८	२३८.६८	३३०	१६८.८८	२२०	५१९.३२	२९९.३२	३१९.९६	२३०	१४९.९६	२३०	५१०.६
अ. कूप प्राप्तीयी / जटें देश-ना प्राप्तीयी, वित्त व्यापारी ११ उंच गोपनीयिता व्यापारी वित्त व्यापारी (१०% वरदानेवार)												
६. गोपनीयिता ११ गोपनीय व्यापारी, वाहन व गोपनीयव्यापारा वाहनव्यापार व्यापारी वाहन व्यापारी.	१	५१	३००	३१८	५१	३००	३४९	३००	५५६	३००	५५६	३००
७. उत्तराधिकारी १० गोपनीय लागत व्यापारी वाहनव्यापार व्यापारी वाहन व्यापारी.												
८. उत्तराधिकारी १० गोपनीय लागत व्यापारी.	२.०१	१०३.६१	०	१०२.६१	१०८.४१	०	१०८.४१	१०८.४१	०	१०८.४१	१०८.४१	०
९. १० देश व्यापारी वाहनव्यापार व्यापारी वाहन व्यापारी व्यापारी वाहन व्यापारी.	१३.३७	६८८.८७	२१०.०३	८८८.९१	६४६.९१	२१०.०३	८८८.९१	६४६.९१	२१०.०३	८८८.९१	६४६.९१	२१०.०३
१०. देश व्यापारी व वाहनव्यापार व्यापारी वाहन व्यापारी व्यापारी वाहन व्यापारी व्यापारी वाहन व्यापारी (३ वेक्ष)	२.४	१०३.४	०	१०३.४	१०३.४	०	१०३.४	१०३.४	०	१०३.४	१०३.४	०

(७)

四